

Odgoj i obrazovanje na jeziku i pismu nacionalnih manjina u školama Brodsko-posavske županije

17 Prosinac 2020 Ivanka Herceg Hitova: 145

Jezik je jedna od glavnih i najsnažnijih odrednica identiteta svakog naroda, a pravo je pripadnika nacionalnih manjina na odgoj i obrazovanje na jeziku i pismu kojim se služe.

Ostvaruje se temeljem Ustava Republike Hrvatske, Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i Zakona o obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina. Odgoj i obrazovanje pripadnika nacionalnih manjina provodi se na temelju tri modela organiziranja i provođenja nastave, i to:

Model A po kojemu se cjelokupna nastava izvodi na jeziku i pismu nacionalne manjine, uz obvezno učenje hrvatskog jezika u istom broju sati u kojem se uči jezik manjine. Učenici imaju pravo i obvezu učiti dodatne sadržaje važne za manjinsku zajednicu. Ovaj se model nastave provodi u posebnoj ustanovi, ali ga je moguće provoditi u ustanovama s nastavom na hrvatskom jeziku u posebnim odjelima s nastavom na jeziku i pismu manjine.

Model B po kojemu se nastava izvodi dvojezično. Prirodna se grupa predmeta uči na hrvatskom jeziku, a društvena grupa predmeta na jeziku nacionalne manjine. Nastava se provodi u ustanovi s nastavom na hrvatskom jeziku, ali u posebnim odjelima.

Model C po kojemu se nastava izvodi na hrvatskom jeziku uz dodatnih dva do pet školskih sati namijenjenih učenju (njegovanju) jezika i kulture nacionalne manjine. Dodatna satnica u trajanju od pet školskih sati tjedno obuhvaća učenje jezika i književnosti nacionalne manjine, geografije, povijesti, glazbene i likovne umjetnosti.

Nastavni plan i program za redovitu nastavu u modelu A, B i C donosi nadležno Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta nakon pribavljenog mišljenja manjinskih udruga sukladno Zakonu o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina.

Na području Brodsko-posavske županije ostvareno je zakonsko pravo na učenje ukrajinskoga i srpskoga jezika po modelu C.

Prema informacijama koje smo dobili iz Upravnoga odjela za obrazovanje, šport i kulturu Brodsko-posavske županije u **Osnovnoj školi „Antun Matija Reljković“ Bebrina organizirana je nastava učenja ukrajinskoga jezika**. Nastavu pohađa **21 učenik u četiri grupe po pet sati tjedno**. Osim učenja jezika i pisma, **učenici uče i o kulturi, povijesti, geografiji**. Nastavu provodi profesorica ukrajinskog jezika s položenim stručnim ispitom.

U Osnovnoj školi Okučani organizirana je nastava učenja srpskog jezika u matičnoj školi i pohađa ju ukupno 6 učenika. Učitelj je zaposlen na određeno na to radno mjesto, a po zanimanju je dipl. ing. agronomije i nema položen stručni ispit.

OŠ Okučani prva je u RH omogućila ostvarivanje zakonskoga prava učenja srpskoga jezika po modelu C, a i dalje je jedina u Brodsko-posavskoj županiji u kojoj djeca taj jezik uče.

Evo što nam je o tomu u kraćem razgovoru rekla **Ivana Mijatović, ravnateljica OŠ Okučani**:

Od kada je u vašoj školi omogućeno učenje srpskoga jezika po modelu C i je li srpski jezik zapravo izborni predmet; kako je to reguliralo Ministarstvo obrazovanja RH?

- Srpski jezik i kultura se u našoj školi izvodi prema Modelu C, sukladno Zakonu o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina (NN, br. 51/00 i 56/00) i članku 30. Državnoga pedagoškog standarda osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja (NN, br. 63/08. i 90/2010. – izmj.). Nastava srpskog jezika i kulture se u našoj školi izvodi **od školske godine 2012./2013.**

Koliko učenika pohađa nastavu srpskoga jezika i je li u školi na određeno ili neodređeno vrijeme zaposlen nastavnik/nastavnica srpskoga jezika?

- Nastavu srpskoga jezika pohađa **6 učenika u matičnoj školi (3 razredne nastave i predmetne nastave)**. Nastava se odvija u 2 skupine (razredna i predmetna nastava). Učitelj koji je zaposlen na to radno mjesto radi 8 sati tjedno, na određeno jer je nestručan.

Kako na učenike koji pohađaju nastavu srpskoga jezika gledaju ostali učenici?

-Naši učenici uvažavaju međusobnu različitost na koju gledaju kao bogatstvo, a ne kao na prepreku u svom životu u školi i izvan nje.

Kako u školi postizete da nema podjela po nacionalnoj osnovi među djecom i koliko je to važno za ukupno zdravo odrastanje sve djece?

- U školi nema podjela učenika po bilo kojoj osnovi, a najmanje nacionalnoj. U odgojno-obrazovnom sustavu postoje nastavni sadržaji kojima se djecu odgaja u duhu međusobnog prihvaćanja, tolerancije, solidarnosti, suradnje, empatije i sl. Područje Okučana je područje u kojem žive stanovnici različitih nacionalnih pripadnosti, religijskih uvjerenja, ekonomsko-materijalnog statusa...Stječe se dojam da tim obiteljima uopće nisu bitne međusobne razlike pa je moguće pretpostaviti da na taj način obitelji odgajaju svoju djecu, a škola ih u tome podržava.

U školi je također omogućena i nastava vjeronauka za djecu pravoslavne vjeroispovjesti. Od kada, tko održava nastavu i koliko djece ga pohađa?

- Nastava pravoslavnoga vjeronauka se također izvodi **od 2012./2013.** školske godine. Nastavu održava pravoslavni svećenik, 8 sati tjedno, dvije grupe (razredna i predmetna nastava). Pravoslavni vjeronauk pohađa **20 učenika u matičnoj školi (11 u razrednoj i 9 u predmetnoj nastavi).**

6. Koliko zapravo ova zakonska mogućnost ostvarivanja prava pripadnika nacionalnih manjina (jezik, vjeroispovjest) omogućuje da djeca nauče uvažavati i razumjeti razlike, ali i prihvaćati druge i drugačije?

- Zsigurno da zakonska mogućnost ostvarivanja prava nacionalnih manjina otvara širi prostor za odgojno – obrazovni rad s djecom u smjeru osvještavanja i prihvaćanja svih različitosti.

Razgovarali smo i sa Goranom Nogićem, učiteljem koji dvije godine predaje srpski jezik i kulturu u OŠ Okučani. Po zanimanju je dipl. ing. agronomije.

-Djeca po modelu C, po kojemu se odvija nastava srpskoga jezika u okučanskoj školi, uče materinji srpski jezik i ćirilčno pismo, srpsku književnost; zemljopis (Nacionalni parkovi, rijeke, gradovi, planine), historiju Srbije, vjeronauk, a uče i o običajima, različitim mitovima, legendama.

Prošle je godine prošao kurikulum u kojemu **je konačno obuhvaćen i C model i udžbenici su tiskani za škole i po C modelu** kao i za škole po A modelu.

Radi se po **udžbenicima** koji **su odobreni od strane hrvatskoga Ministarstva znanosti i obrazovanja** i tiskani su s početkom ove školske godine, podijeljeni po školama ovisno o broju đaka. **I oni su naravno bili besplatni**, kao i svi drugi udžbenici. Predajem od 1-8 razreda, a problem je što puno manje djece ide na nastavu srpskoga jezika nego na pravoslavni vjeronauk. Ja ih imam 6, a na vjeronauku ih je 20.

Po mojim informacijama ima 60-ak djece srpske nacionalnosti, kako su se izjasnila. Svega 10% njih koristi to svoje pravo učenja materinjeg jezika. U medijima su konstantno škole po modelu A. Srpska zajednica ima problem upisa po modelu A manjinskoga obrazovanja. Pat je pozicija i prebacuju se loptice, to nije do kraja riješeno.

Vjerojatno je i stvar stigme zbog toga što riječ srpsko znači danas u Hrvatskoj. Ako ih roditelji upišu na vjeronauk, u svjedodžbi će im pisati vjeronauk, a ako ih upišu na srpski jezik tako će biti i u svjedodžbi. Ne znam je li to strah od nekakve diskriminacije prilikom upisa u srednje škole ili je razlog nekakva bojazan ljudi, ali to je jednostavno prisutno. Mišljenja sam da roditelji ipak nemaju razloga ne omogućiti djeci učenje srpskoga jezika koji im je materinji jezik.

Svjesni smo što se radi sa jezicima. I oni se razdvajaju. Po lingvistima, sa jedne i druge strane, taj je jezik, po nekima jedan, a po nekima se radi o dva.

Ima jedna dobra uzrečica, koju zna istaknuti Hrvoje Klasić, hrvatski povjesničar- da su Srbi i Hrvati jedan narod samo ljudima treba reći koji?!

Tako je otprilike i stvar sa jezikom. Razlike u jeziku su male, sada se prave i sa jedne i sa druge strane. Jezik koji ja pričam, moj materinji jezik je srpski jezik, a on je ovakav, u ovom obliku kako ga govorim, jezik Srba sa područja zapadne Slavonije. Jezik je živ i razlikuje se ovisno o tomu gdje živimo. Ja ga pričam drugačije od ljudi srpske nacionalnosti u Vukovaru, Kninu, Šibeniku, Dubrovniku. Netko iz Trebinja ne priča kao onaj iz Beograda ili onaj iz Novoga Sada. Ista je stvar i sa hrvatskim i svim drugim jezicima- rekao nam je Goran Nogić.

Na pitanje kako je prihvaćen u OŠ Okučani, odgovorio je slijedeće:

-Nisam prvi nastavnik srpskoga jezika u ovoj školi. Predavali su ga i učitelji koji nisu imali popunjenu satnicu, a jedno vrijeme i prof. vjeronauka Borka Teodorović iz Pakraca. Sada radi u više škola, ima punu satnicu tako da sam došao u školu prije dvije godine i sasvim sam dobro primljen. Kolege su me prihvatile, kao i ravnateljica.

Ja kao Goran Nogić, Srbin rođen na prostoru RH, nemam nikakvih problema sa identitetom, ni ljudi oko mene, barem ne direktno. Znam da je toga bilo prije, ali ja to ne doživljam, kažem ne direktno, a da li se i što priča kada izađem iz prostorije to ne znam. Ali kažem, ne mogu reći da sam osobno doživio neki vid diskriminacije. Mada je ta diskriminacija u društvu sveprisutna.

Narod je bezvoljan, utučen od straha, u bezizlaznim situacijama zbog egzistencije i treba raditi sa ljudima, treba pokazati da to nije njihova krivica za ono što su radili neki ljudi prije više od 20 godina s čim oni nisu imali nikakve veze.

Moramo postati svjesni da jedina diskriminacija u društvu može biti pozitivna diskriminacija, znači prema svim vrstama manjina bilo one rodne, nacionalne, seksualne, bilo osobe sa invaliditetom..jednostavno se kao društvo moramo otvarati i živjeti u duhu današnjega vremena- naglasio je **Goran Nogić**.

Kontaktirali su ga, kako nam je rekao, iz Ministarstva znanosti i obrazovanja RH za snimanje nastave srpskoga jezika i kulture za učenike od 1-8 razreda osnovne škole po C modelu na trećem programu HRT-a (Škola na trećem). Prihvato je biti i TV učitelj kako bi, ukoliko bude potrebe, sve bilo spremno i za taj način održavanja nastave.

Tweetaj